

Etikk er ikke en konkurranse i snillhet.
En uklok handling kan like gjerne springe ut av et ønske om
å være snill som et forsøk på å være slem.

32

Ikke snill, men klok

Tekst: Einar Øverenget Foto: Therese Sommerfeldt-Dahl

Einar Øverenget

Einar Øverenget,
dr. grad i filosofi.
Han arbeider ved
Humanistisk Akademi
med etikk- og
verdispørsmål.

"Skal dere lære finansielle rådgivere å bli snille, nå?" Jeg fikk replikken slengt over bordet fra en journalist som hadde fått greie på at jeg og mine kollegaer i Humanistisk Akademi har utarbeidet pensum og fagplan for etikkdelen på autorisasjonsordningen for finansielle rådgivere. Svaret er nei!

La det være sagt med en gang: Etikk er ikke en konkurranse i snillhet. En uklok handling kan like gjerne springe ut av et ønske om å være snill som et forsøk på å være slem. Etikk dreier seg om å begrunne sine oppfatninger og handlinger på en saklig og systematisk måte. Etikk er på mange måter en systematikk.

Kloke vurderinger

Når finansielle rådgivere har etikk som en del av sin autorisasjonstest, er ikke det fordi de skal hjernevaskes på en slik måte at de aldri blir fristet til å gjøre noe galt. Enkelte mener at god praksis kan sikres gjennom detaljerte regelverk, men slike regelverk vil bli så omfattende at de i praksis er ubrukelige. Når finansielle rådgivere skal styrke sin kompetanse i etikk innebærer det at de skal kunne mer enn bare å støtte seg til et regelverk; de skal selv bli i stand til å vurdere en situasjon på en saklig måte og selv å foreta kloke vurderinger i de situasjoner der hensyn står mot hverandre.

Vanens makt

"Slik har vi alltid gjort det hos oss". En utbredt måte å begrunne sine handlinger

på er å vise til en tradisjon eller en vane. Men dette er strengt tatt ingen begrunnelse. Det er en beskrivelse. Det kan være sant at vi alltid har gjort det slik hos oss, men det begrunner ingenting. Kanskje var det greit å gjøre det tidligere, men det er det ikke lenger – eller kanskje var det aldri greit.

Våre oppfatninger om rett og galt er noe vi overtar fra de menneskene rundt oss som vi ser opp til. Jeg tror alle mennesker har noen de ser opp til, mer eller mindre bevisst, og alle har nok også noen som ser opp til seg. Vi påvirker hverandre ikke utelukkende gjennom konsekvenser av våre handlinger, men også gjennom det faktum at det er jeg eller du som utfører nettopp denne handlingen. Jeg ser opp til Anne. Derfor blir det Anne gjør litt riktig fordi det nettopp er hun som gjør det.

Etikk som metode

Etikk er et fag eller en metodikk som skiller seg fra moral på flere måter: Det kan læres i tradisjonell forstand. Dette faget setter oss i stand til å utfordre de oppfatningene vi har om rett og galt som vi ofte stilltiende overtar fra hverandre uten egentlig å vurdere holdbarheten av dem. Selv om etikk i dag ofte identifiseres med etiske regelverk som sier noe om hva en bør og ikke bør gjøre i gitte situasjoner, er det en annen betydning av etikk som står langt mer sentralt: Det er en metodikk den enkelte kan anvende for selv å finne

frem til hva som er den beste handlingen i en gitt situasjon.

Etiske prinsipper

I autorisasjonstesten for finansielle rådgivere er det to etiske prinsipper som står sentralt: Det formelle likhetsprinsippet og offentlighetsprinsippet. Likhetsprinsippet fremhever at like tilfeller skal behandles likt, og at forskjellsbehandling krever at du kan vise til at det er en relevant forskjell mellom en situasjon og en annen om du skal forskjellsbehandle dem. Om man i utgangspunktet mener at et bestemt produkt er et godt produkt som mennesker vil kunne ha glede av, men samtidig mener at enkelte ikke bør kjøpe det, så bør man kunne begrunne det ved å vise til hva den relevante forskjellen er mellom disse. Alder kan noen

ganger utgjøre en relevant forskjell, men ikke alltid.

Det er et helt grunnleggende prinsipp som utgjør et fundament for etikken: Myndige mennesker som er ved sine fulle fem må få lov til å styre seg selv – de må til og med få lov til å gjøre noe dumt, hvis det er det de ønsker. Samtidig er det en viktig kjøreregulering for en finansiell rådgiver at hun eller han skal sette hensynet til kunden først – foran hensynet til seg selv, foran hensynet til banken. Men det å sette hensynet til kunden først ville for eksempel kunne være å la kunder som både forstår et produkt og også ønsker å kjøpe det faktisk få lov til det helt uavhengig av hvor gamle de er.

"Er du bekvem om det du nå er i ferd med å gjøre blir offentlig kjent?" Offentlighetsprinsippet er et annet etisk prinsipp som står sentralt i

denne autorisasjonstesten. Det er et spørsmål om hvorvidt du kan være bekjent av det du gjør, om du kan stå for det. Om en selger opplever at hun er i ferd med å selge et produkt til en kunde som strengt tatt ikke forstår dette produktet, så kan det i praksis være slik at hun lurer vedkommende. Da må hun stille seg selv spørsmålet: Hva om dette blir kjent? Kan jeg stå for det?

Bygge tillit

Vår målsetting med etikkdelen av autorisasjonstesten for finansielle rådgivere er å styrke rådgivernes evne til å bruke etikken som et verktøy til å redegjøre for sine valg og beslutninger. Det er en nødvendig kompetanse for å bygge tillitt mellom rådgiver og kunde. Men det kommer ikke av seg selv. Det krever øvelse.

FORSIKRING ER IKKE FOR LETT- VEKTERE

BI Forsikring tilbyr verdifull kunnskap som gir deg den faglige tyngden du trenger og som kundene etterspør. Vi tilbyr kurs, autorisasjoner og spesialseminarer. Alle våre kurs gir studiepoeng.

Nye kurs starter i september, med påmeldingsfrist 15. juni.

Mer informasjon og påmelding på www.bi.no/forsikring

BI FORSIKRING
Telefon 46 41 00 11
forsikring@bi.no

TYNGDEN DU TRENGER

BI